

Οι ρωμαϊκές απογραφές και η απογραφή των χρόνων του Χριστού.

Γράφει ο Αναστάσιος Ασλανίδης, Ms Θεολογίας.

Η αλλαγή του ρωμαϊκού πολιτεύματος μετά τον εμφύλιο και η άνοδος του Οκταβιανού Καίσαρα Αύγουστου, χαρακτηρίστηκε από μια οικονομία η οποία είχε στο επίκεντρο της την φορολόγηση. Αυτό έφερε ως συνέπεια την καταμέτρηση όλων των πληθυσμιακών μονάδων της αυτοκρατορικής επικράτειας.

Ο Οκταβιανός σε τακτά χρονικά διαστήματα, έκανε απογραφή σε διάφορα μέρη του πληθυσμού, όπως και σε συγκεκριμένες περιοχές που αποτελούσαν κτήσεις ή χώρους επιρροής της αυτοκρατορίας. Το ενδιαφέρον της ρωμαϊκής διοίκησης ήταν η ακριβή καταμέτρηση και ο ποιοτικός έλεγχος του κάθε πολίτη μεμονωμένα. Γι' αυτό ένας πιο ακριβής όρος θα ήταν η «αποτίμηση» του πληθυσμού, παρά μια απογραφή όπως θα την σκεφτόταν

κάποιος σήμερα. Διότι, η κεντρική αρχή της Ρώμης ήθελε να καταγράψει την οικονομική εικόνα του πληθυσμού, με σκοπό να φορολογήσει ανάλογα την κάθε περιοχή, παρά να έχει μια πλήρη εικόνα των στοιχείων του πληθυσμού¹.

Έτσι, περνάμε στην αναφορά του Λουκά στο 2:1-3: «Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν **δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι** πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἀπογραφή **πρώτη ἐγένετο** ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, **ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν**».

Ο Ευαγγελιστής δημιουργεί το ιστορικό πλαίσιο πάνω στο οποίο θα περιγράψει την γέννηση του Χριστού. Έτσι, η απογραφή είναι ο λόγος όπου ο Ιωσήφ και η Μαρία πηγαίνουν Βηθλεέμ για να απογραφθούν. Έτσι, ο Λουκάς μας πληροφορεί για ένα διάταγμα του Αυγούστου, με σκοπό την απογραφή του πληθυσμού. Ο Ευαγγελιστής εννοεί τον Οκταβιανό Αύγουστο και χρησιμοποιεί τον τίτλο του ως αυτοκράτορα στην μορφή κύριου ονόματος². Το Αύγουστος σήμαινε στα λατινικά σεβάσμιος και εμφανίζεται στις Πράξ. 25:21 με θρησκευτική έννοια δηλώνοντας αυτόν που είναι άξιος τιμής και λατρείας.

Ο Λουκάς φανερώνει με αυτόν τον τρόπο από την μια την ύπαρξη του κοσμικού άρχοντα, του αυτοκράτορα και από την άλλη θέλει να θέσει την γέννηση του αληθινού σωτήρα μέσα στον κόσμο. Αυτό το αναλογικό αντίβαρο αναδεικνύετε αρκετά και στο Ευαγγέλιο του Λουκά και στις Πράξεις. Η κοσμική αρχή της Ρώμης και η αρχή του σύμπαντος του θεανθρώπου, ο οποίος είναι αυτός που πραγματικά κατέχει την δύναμη, την σωτηρία και είναι άξιος λατρείας. Ο λόγος αυτής της αναλογίας έχει να κάνει με τον παραλήπτη του Ευαγγελίου, ο οποίος ήταν Ρωμαίος πολίτης και πιθανόν υψηλά ιστάμενο πρόσωπο.

Η αιτία της απογραφής είναι καθαρά φορολογικός λόγος και παρόμοιες ενέργειες είχε κάνει ο Οκταβιανός για τις περιοχές της Γαλατίας, της Κυρήνειας και της Αιγύπτου. Ο Λουκάς με την χρήση της έκφρασης: «πᾶσαν τὴν οἰκουμένην», εννοεί ένα μεγάλο μέρος της ρωμαϊκής επικράτειας. Αυτή

την έκφραση την χρησιμοποιεί για να περιγράψει κάθε γεγονός που επηρεάζει μεγάλο μέρος της αυτοκρατορίας³. Βέβαια, πρέπει να λάβουμε υπόψιν μας ότι οι απογραφές όπως αναφέραμε δεν γίνονταν σε μεγάλη κλίμακα, αλλά ήταν περιορισμένες σε επαρχίες για να μπορούν να ελέγχονται καλύτερα⁴. Πιθανόν, εδώ ο Λουκάς, βλέπει τον Οκταβιανό ως όργανο του Θεού, γι' αυτό αφιερώνει τους πρώτους στίχους τόσο στο πρόσωπο του αυτοκράτορα, όπως και στο ζήτημα της απογραφής⁵.

Το προσωπικό στοιχείο του Λουκά, έρχεται στον δεύτερο στίχο 2:2 «αὕτη ἀπογραφή **πρώτη ἐγένετο** ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου». Ο Λουκάς, δίνει την προσωπική του σφραγίδα στο κείμενο αναφέροντας ιστορικές λεπτομέρειες, όπως κάνει σε όλο το Ευαγγέλιο και τις Πράξεις. Η αναφορά ότι αυτή η απογραφή ήταν η πρώτη που έγινε, μάλλον εννοεί ότι ήταν η πρώτη στην περιοχή, που μετά από αυτήν ακολούθησαν και άλλες⁶. Ακόμη το «ἡγεμονεύοντος» δεν προσδιορίζει την ιδιότητα του Κυρήνιου αλλά φανερώνει ότι αυτός ήταν ο κυβερνήτης της περιοχής. Ο Κυρήνιος έγινε έπαρχος της Συρίας το 6-9 μ.Χ.. Το ίδιο χρονικό διάστημα την βασιλεία της Ιουδαίας την ανέλαβε ο γιός του Ηρώδη του Μέγα, Αρχέλαος, θέτοντας έτσι την περιοχή υπό πλήρη ρωμαϊκό έλεγχο συνδέοντας την με την επαρχία της Συρίας⁷.

Καταλήγοντας φτάνουμε στον τελευταίο στίχο της ανάλυσης μας 2:3: «καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, **ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν**». Ο Λουκάς μας αναφέρει σε αυτό το σημείο μια ιδιαιτερότητα η οποία έχει να κάνει με την απογραφή. Η ιδιαιτερότητα αυτή είναι ότι παρόλο που η απογραφή αποτελεί ρωμαϊκό διάταγμα πραγματοποιείται με τα Ιουδαϊκά πρότυπα απογραφής.

Οι ερευνητές συνήθως για να δικαιολογήσουν το στοιχείο αυτό αναφέρονται σε μια άλλη απογραφή που έλαβε χώρα στην Αίγυπτο το 104 μ.Χ.. Όμως, πρέπει να αναλογιστούμε ότι οι Ρωμαίοι δεν ενδιαφέρονταν να μάθουν τον πληθυσμό της περιοχής, αλλά ήθελαν να φορολογήσουν τους κατοίκους ανάλογα με τον πληθυσμό, όπως και το ποσό που θα εισέπρατταν από κάθε περιοχή⁸. Με αυτό ως βάση θα έπρεπε να πούμε ότι οι υπάλληλοι

της απογραφής θα έπρεπε να είναι αυτοί που θα μετακινηθούν και όχι οι ίδιοι οι κάτοικοι⁹.

Το στοιχείο που πρέπει να κατανοήσουμε για την διήγηση της γέννησης, όπως αυτή μας αναφέρετε από τον Λουκά, δεν θα ήταν ένας καθαρά ιστορικός παράγοντας. Δεν χωράει καμία αμφιβολία ότι ο Λουκάς πάντα στόχευε στην ιστορικότητα των στοιχείων που έγραφε, αλλά οι διαφορές που μπορεί να προκύπτουν ιδικά στην διήγηση της γέννησης, μπορεί να προέρχονται από προσθήκες. Όμως, δεν είναι σωστό να παρεξηγούμε ή να αδικούμε τον ίδιο τον Ευαγγελιστή, διότι ο στόχος του Λουκά ήταν να παρουσιάσει τις θεολογικές του θέσεις, όπως και να αναφερθεί στα γεγονότα όσο το δυνατόν πιο πιστά γίνεται. Το κείμενο δεν χάνει την θεολογική του αξία σε καμία περίπτωση, εάν το ιστορικό υπόβαθρό έχει ορισμένες ασυμφωνίες. Ο ανθρώπινος παράγοντας πάντα είναι αυτός που επηρεάζει την τελευταία έκδοση των γεγονότων.

Το ενδιαφέρον του Λουκά ήταν καθαρά να παρουσιάσει τον Χριστό να γεννιέται σε ιστορικό χρόνο, σε μια πόλη Δαβίδ (Λκ. 2:4, 11). Επίσης, ήθελε να δείξει ότι οι προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης, πληρώνονται στο πρόσωπο του θεανθρώπου και ότι ο Ιησούς από την Ναζαρέτ αποτελεί τον Μεσσία της ανθρωπότητας. Ο τρόπος που αναφέρετε στον Χριστό, ο Λουκάς, φανερώνει και το επίπεδο των αναγνωστών. Γνώριζαν για την σωτήρια ιδιότητα του Χριστού, όπως και ότι ο τίτλος του «Χριστός» αποτελούσε πλέον και το όνομα του.

Η ιδιαίτερη έμφαση που υπάρχει μεταξύ του Ιωάννη του Βαπτιστή και του Ιησού Χριστού, όπως και ο παραλληλισμός μεταξύ τους, φανερώνουν σύμφωνα με τον Λουκά την σύνδεση μεταξύ του παλαιού κόσμου και του νέου που φτιάχνεται. Ο Ιωάννης φανερώνει την προσμονή του παλαιού κόσμου για την σωτηρία από τον Θεό, ενώ ο Ιησούς είναι η εκπλήρωση αυτής της προσμονής. Με αυτό τον τρόπο, αναδεικνύεται η ιδιαίτερη φύση του Ιησού ως Σωτήρα, Κύριο και Μεσσία ακόμη μια φορά. Τέλος, ο Λουκάς αναδεικνύει ότι η λύτρωση γεννιέται μέσα από τους φτωχούς και τους ταπεινούς του Ισραήλ και όχι από τους αυτοκράτορες και τους ηγεμόνες. Η πιο ταπεινή

και ασήμαντη πόλη του κόσμου, γίνεται η γνωστότερη και αποτελεί την φάτνη πάνω στην οποία αναπαύτηκε ο θεάνθρωπος.

Παραπομπές.

- 1** Neesen, L. Untersuchungen zu den direkten Staatsabgaben der römischen Kaiserzeit (27 v. Chr.–284 n. Chr.) 1980 και Bonn. Sherwin-White, A. N. Roman Society and Roman Law in the New Testament. Oxford. 1963.
- 2** Γκουτζιούδης, Ερμηνεία και πρόσληψη ευαγγελικών κειμένων. Σελ. 86.
- 3** Ο Τάκιτος και ο Δίων Κάσσιος αναφέρονται σε αυτές: Tacitus, Annals 1:11, 31, 33· Dio Cassius 53:30,2
- 4** Stein, Luke. Σελ. 105.
- 5** Γκουτζιούδης, Ερμηνεία και πρόσληψη ευαγγελικών κειμένων. Σελ. 87
- 6** Bock, Luke : the NIV application commentary from biblical text–to contemporary life. Σελ. 123-124.
- 7** Brown, The birth of the Messiah : a commentary on the infancy narratives in Matthew and Luke. Σελ. 413.
- 8** Bock, Luke : the NIV application commentary from biblical text–to contemporary life. Σελ. 204.
- 9** Γκουτζιούδης, Ερμηνεία και πρόσληψη ευαγγελικών κειμένων. Σελ. 90.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>